

Coaching van onderzoekers

Onderzoeksproject Coaching van onderzoekers

Projecttitel en looptijd

De nieuwe onderzoeksbenadering. Looptijd 2002 en 2003 .

Thema's

- interactieve werkvormen voor bijeenkomsten
- coaching van onderzoekers en adviseurs bij het samen onderzoek doen
- opstellen jaarplan met ondernemers

Het project is onderdeel van het Koepelprogramma Biologische Landbouw

Waarom

De biologische landbouw vraagt van onderzoekers een andere manier van werken dan zij gewend zijn. Zij moeten bij hun onderzoek rekening houden met waar de biologische landbouw voor staat en wat de achterliggende intenties zijn. Bovendien gaat het om zeer complexe vraagstukken die vaak het disciplinaire niveau overstijgen. Daarom is samenwerken met andere disciplines en met de ondernemers essentieel zodat ontwikkeling en toepassing van kennis hand in hand gaan. Door samenwerking komen onderzoekers en boeren tot andere vraagstellingen, tot meer inzichten en tot meer toepasbare resultaten.

Uitvoering

Koepelprogramma Biologische Landbouw

Meer info bij

Jac Meijs, telefoon 0317 484149 of e-mail jac.meijs@wur.nl of Jet Proost, telefoon 0318 431456, of e-mail jet.proost@planet.nl

Uitgaan van successen boer leidt tot vernieuwingen

Kijk niet te veel naar de problemen die boeren als eerste noemen. Beter is het om te focussen op iets waar de boer goed in is en waar hij nog meer verbeteringen in wil halen. Dat is volgens onderzoeker Ton Baars van het Louis Bolk Instituut de belangrijkste leerervaring uit Bioveem, het praktijknetwerk voor biologische melkveehouders. "Je begint bij de boeren en vraagt naar hun ervaringen. Dan hoor je dat dit niet goed gaat en dat niet. Vervolgens duikt iedereen op die problemen, heel disciplinair gefocust. Door met een probleem aan de slag te gaan ben je dikwijls op korte termijn bezig en zoek je naar technische oplossingen. Terwijl het toch gaat om systeemoplossingen door innoverende boeren.

Daarom moet je het omdraaien. Elke veehouder heeft onderdelen waar hij echt vanuit zijn eigen

drijfveren voor gaat. Daar moet je met de boer over in gesprek gaan. Je kijkt bijvoorbeeld naar die boeren die het onkruid al goed onder de duim hebben. Maar ze willen het nog beter in de vingers krijgen en komen dan op leuke en zinvolle experimenten. Zo kom je bij novelties, ofwel vernieuwingen in het management. Als mensen iets als een uitdaging zien, gaan ze zelf ervaring opdoen. Daarmee verschuift onze rol van onderzoeker en adviseur. Je bent meer gesprekspartner en coach en je bent de secretaris die helpt te reflecteren op de nieuwe ervaringen van de veehouder en die je gewoon op moet schrijven. Wij stellen vragen, storten niet een soort blauwdruk van best practices over de boer uit. Zo cultiveer je ervaring. Een experiment is dan van de boer, en de onderzoeker denkt mee over een goede opzet."

Praten over uitdagingen leidt tot vernieuwing in het systeem

'Eén goede tip van collega is al voldoende'

Op een veldbijeenkomst geeft de ene boer de andere bijna vanzelf advies. Iedereen heeft wel tips voor zijn collega, bijvoorbeeld de schoffel-machine iets anders afstellen. Maar als je op een winterbijeenkomst bent, ver van het bedrijf dan is elkaar adviseren best wennen, vindt Okke Wiersema, akkerbouwer in Godlinze en deelnemer in praktijknetwerk BIOM. Twee aan twee vertelden de ondernemers elkaar iets over hun bedrijf, waarbij ze elkaar van advies moesten dienen. "Dat is moeilijk. Je kunt het beste adviseren als je veel meer weet van een bedrijf dan wat je zo snel even hoort. Bovendien vertel ik ook niet alles aan iedereen." Ook vond hij het niet altijd makkelijk om advies van de ander te krijgen. "Het boer zijn ligt je na aan het hart. Als er dan iets van gezegd wordt voel je dat snel als kritiek." Toch wijst hij dit soort bijeenkomsten niet af. "Het is zinvol als je met een collegaboer met min of meer hetzelfde bedrijf spreekt. Het is net als met vakbladen. Je hoeft er maar één keer een goede tip uit te halen dan kan je een hoop geld besparen."

Akkerbouwer Okke Wiersema: "Elkaar adviseren gaat het beste als je samen in het veld staat."

Stel resultaat bijeenkomst vooraf vast

Een bijeenkomst is meer dan een middag of avond met leuke activiteiten. Waar het om gaat, is van te voren goed te omschrijven welk resultaat je wilt bereiken. Veel onderzoekers en adviseurs vergeten dat nog wel eens. Daardoor ontstaan vrijblijvende bijeenkomsten die niet altijd goed aansluiten bij waar de ondernemer op dat moment mee bezig is.

Al snel roepen organisatoren bij een bijeenkomst voor telers de hulp in van een deskundige die een verhaal komt vertellen. Denken ze na over wat ze met die bijeenkomst willen bereiken, dan komen ze tot een ander

programma. Ze willen bijvoorbeeld bereiken dat ondernemers meer inzicht hebben in hoe organische mest bijdraagt aan de mineralisatie in de bodem. Dan komt er misschien wel een deskundige maar wellicht gaan de ondernemers ook zelf aan het rekenen. Zo ontstaat een heel gerichte bijeenkomst. Nog een stap verder is om ook vooraf op te schrijven hoe de organisator er achter komt of het resultaat bereikt is: de evaluatie. Door hiervoor in de bijeenkomst tijd vrij te maken kan dit leiden tot een nog betere invulling van de avond.

Diepgang in eerste bijeenkomst

Neem iets karakteristieks mee van je eigen bedrijf voor de eerste bijeenkomst. Die opdracht gaven de begeleiders van BIOM aan de deelnemers van de studiegroepen. "Zo krijg je veel meer diepgang en interesse voor elkaar", weet Derk van Balen van DLV nu. "Ze nemen iets mee waar ze dan mee bezig zijn en je krijgt sneller de knelpunten te horen." Iemand nam een zak met grond mee. Die was net een nieuw bedrijf begonnen en zat er mee hoe hij de grond het beste kon bewerken. "Het leuke is dat ze er later in de wandelgangen weer op terug komen. Dat bevordert het groepsproces."

Van Balen gebruikte de methode om de kennismaking te vergemakkelijken. Hij kan zich voorstellen dat het ook werkt als er een bepaald thema op de agenda staat. Bij kwaliteit neemt bijvoorbeeld iedereen een zak aardappelen of wortelen mee. "Dan kan je heel gericht een aspect belichten."

De adviseur zal de methode zeker vaker gebruiken. Wel merkt hij bij onderzoekers en adviseurs een zekere schroom. "Dat is helemaal niet nodig. Ondernemers staan er voor open en vinden het niet raar, maar juist leuk."

Met een voorwerp dat typisch is voor het bedrijf verloopt kennismaking in een groep makkelijker

Deelnemers bepalen eigen agenda

Deelnemers die zelf de agenda van het project bepalen. Dat is wat de onderzoekers van praktijknetwerk Natuur breed voor ogen hadden. Daarmee wilden ze het onderzoek echt van onderzoekers en ondernemers samen maken. In dit netwerk proberen onderzoekers te komen tot een goede methodiek om een natuurbedrijfsplan op te stellen. De deelnemende bedrijven richten een deel van hun bedrijf in met natuur.

Op een landelijke bijeenkomst gaven de onderzoekers en de deelnemers samen hun prioriteiten aan. Dat werkt goed, merkte onderzoeker Frans van Alebeek. "Je moet alleen wel gelijk duidelijk maken dat we niet aan alle wensen kunnen voldoen. Wij hebben ook te maken met de projectdoelen die zijn afgeleid van wat LNV voor ogen staat. Dat komt niet altijd volledig overeen met wat de deelnemers willen."

De reeks 'biologisch onderzoekbericht' geeft een impressie van het onderzoek op het gebied van biologische landbouw en voeding van Wageningen UR. Het is een uitgave van het Innovatiecentrum Biologische Landbouw in opdracht van het Koepelprogramma Biologische Landbouw en wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. Het onderzoek past in de doelstelling van de overheid om in 2010 een biologisch landbouwareaal te hebben van 10%. Meer info: www.biologischelandbouw.net